

**Rechtspositie en veiligheid
van jongeren in
AVENIER, LOCATIE ANKER**

Locatierapport

Inspectie jeugdzorg

Utrecht, februari 2011

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg voert haar stapsgewijs toezicht uit bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg, maar niet bij alle locaties van deze instellingen. Verder houdt de inspectie ook rekening met eerder toezicht dat bij een instelling is gedaan in verband met de toezichtlast.

De inspectie wil echter wel zicht krijgen of houden op deze locaties en weten hoe het is gesteld met de rechtspositie van de jongeren en de veiligheid binnen de locatie.

De inspectie vindt de rechtspositie zo belangrijk omdat de jongeren die in de gesloten jeugdzorg verblijven tegen hun wil in hun rechten kunnen worden beperkt. Omdat het gaat om jongeren die een risico kunnen vormen voor zichzelf en/of voor anderen is ook de veiligheid van groot belang.

In dit toezicht gaat het om Avenier, locatie Anker, een voormalige JJI die sinds januari 2010 voor de duur van twee jaar gesloten jeugdzorg biedt en waarover de inspectie al veel informatie heeft. Om die reden beperkt de inspectie het toezicht voor de instelling door zich te richten op de meest basale indicatoren.

In dit rapport geeft de Inspectie jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de onderzochte locatie de rechtspositie en de veiligheid van de jongeren in beleid en praktijk voldoende heeft geregeld.

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg op operationeel niveau dienen te functioneren. 'Operationeel' wil zeggen dat de medewerkers in de locatie het beleid kennen en er in de praktijk naar handelen.

Het eindoordeel van de Inspectie jeugdzorg luidt dat Avenier, locatie Anker de rechtspositie en de veiligheid van jongeren *voldoende* heeft geregeld. De locatie scoort op 9 van de 10 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

De locatie komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende onderwerpen:

- Vrijheidsbeperkende maatregelen
- Begeleiding en toezicht
- Risicotaxatie

Aandacht van de locatie is vooral nodig voor het volgende onderwerp:

- Toegang tot de klachtregeling

Bij een ingediende klacht vraagt de klachtencommissie aan het afdelingshoofd om die in behandeling te nemen en met de jongere te praten over de klacht. Dit kan er toe leiden dat jongeren zich belemmerd voelen bij het indienen van de klacht.

De Inspectie jeugdzorg doet de volgende aanbeveling aan Avenier, locatie Anker:

- Zorg ervoor dat jongeren rechtstreeks toegang hebben tot de klachtencommissie.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	7
Hoofdstuk 2 Rechtspositie en veiligheid jongeren in Avenier, locatie Anker	9
Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen	13
Bijlage 1 Beoordelingskader	15

Hoofdstuk 1 Inleiding

De Inspectie jeugdzorg voert haar stapsgewijs toezicht uit bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg, maar niet bij alle locaties van deze instellingen. Omdat sommige instellingen meerdere locaties hebben die een behoorlijke omvang hebben, wil de inspectie wel zicht krijgen of houden op deze locaties en weten hoe het is gesteld met de rechtspositie van de jongeren en de veiligheid binnen de locatie. Het toezicht kan ook op maat worden ingezet bij instellingen waarvan de inspectie al veel informatie heeft of die een geringe omvang hebben.

De inspectie vindt de rechtspositie zo belangrijk omdat de jongeren die in de gesloten jeugdzorg verblijven tegen hun wil in hun rechten kunnen worden beperkt. Omdat het gaat om jongeren die een risico kunnen vormen voor zichzelf en/of voor anderen is ook de veiligheid van groot belang.

In dit toezicht gaat het om Avenier, locatie Anker, een voormalige JJI die sinds januari 2010 voor de duur van twee jaar gesloten jeugdzorg biedt en waarover de inspectie al veel informatie heeft. Om die reden beperkt de inspectie de toezichtlast voor de instelling door zich te richten op de meest basale indicatoren.

Avenier, locatie Anker biedt gesloten jeugdzorg voor jongens in Harreveld. De capaciteit is 76 plaatsen die zijn verdeeld over 8 groepen. Als basismethodiek hanteert locatie Anker "Youturn" en is daarmee een pilot voor de sector gesloten jeugdzorg. Locatie Anker kent een hoge mate van geslotenheid. Twee van de groepen hebben als specialisatie seksuele problematiek.

Het beleid van Avenier voor de gesloten jeugdzorg is reeds door de inspectie getoetst bij toezicht op andere locaties van Avenier en als voldoende beoordeeld. Dit beleid geldt ook voor Avenier, locatie Anker.

Het onderzoek is uitgevoerd op 24 november 2010 door twee inspecteurs en bevatte de volgende onderdelen:

- rondleiding;
- interview met jongeren;
- interview met groepsleiders;
- analyse cliëntendossiers;
- interview met gedragswetenschapper en teamleiding.

De inspectie heeft de resultaten van het onderzoek teruggekoppeld aan de locatiedirectie.

In dit rapport geeft de Inspectie jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de locatie de rechtspositie en de veiligheid van de jongeren in beleid en praktijk voldoende heeft geregeld. De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg op operationeel niveau dienen te functioneren. 'Operationeel' wil zeggen dat de medewerkers in de locatie het beleid kennen en er in de praktijk naar handelen.

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op.

Als de inspectie de rapportage heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en aan de instelling en locatie zelf. De inspectie plaatst het vastgestelde rapport op haar website.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de oordelen van de Inspectie jeugdzorg per indicator en een toelichting.

In *hoofdstuk 3* staat het eindoordeel van de Inspectie jeugdzorg en de aanbeveling(en) aan de instelling en de locatie.

In *bijlage 1* staat het beoordelingskader van het toezicht.

Hoofdstuk 2 Rechtspositie en veiligheid jongeren in Avenier, locatie Anker

Dit hoofdstuk is gewijd aan de bevindingen van het toezicht. Deze staan in een tabel met indicatoren die gevolgd wordt door een toelichting op het oordeel.

De scores per indicator zijn weergegeven in een driepuntsschaal. Deze scores houden in:

- afwezig: er is geen beleid of het aanwezige beleid is zo onvolledig, onduidelijk of inadequaat dat het beleid de medewerkers van de instelling geen informatie geeft die hen kan leiden;
- aanwezig: er is volledig, duidelijk en adequaat beleid, dat de medewerkers van de instelling voldoende informatie geeft die hen kan leiden;
- operationeel: het beleid is aanwezig én de medewerkers in de instelling kennen het beleid en handelen ernaar.

De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel. In bijlage 1 staat per indicator een omschrijving van de score operationeel.

Scores per indicator

 criterium De instelling heeft de rechtspositie en de veiligheid van jongeren voldoende geregeld	Afwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicatoren			
<i>Vrijheidsbeperkende maatregelen:</i>			
Welke vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast			✓
Wanneer vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast			✓
Wie vrijheidsbeperkende maatregelen mogen toepassen			✓
Hoe medewerkers bij toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen dienen te handelen			✓
Instemming gedragswetenschapper bij toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen			✓
Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen specifiek per jongere			✓
Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen door getrainde en geïnstrueerde medewerkers			✓
<i>Begeleiding en toezicht: inhoud en wanneer</i>			✓
<i>Risicotaxatie verlof en buitenactiviteiten structureel mbv instrument</i>			✓
<i>Toegang tot klachtregeling / vertrouwenspersoon</i>		✓	

Toelichting

Avenier, locatie Anker, hanteert hetzelfde beleid voor Anker als voor de andere locaties voor gesloten jeugdzorg van Avenier. Bij de meest recente (her-)toets bij een locatie van Avenier eerder dit jaar beoordeelde de inspectie het beleid als volledig aanwezig. Dit is reden voor de inspectie om ook bij de toetsing bij Anker voor alle indicatoren minimaal van het oordeel aanwezig uit te gaan.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

Bij een geplande opname van een jongere beslist het hoofd behandeling welke vrijheidsbenemende maatregelen voor die jongere in het voorlopig perspectiefplan worden opgenomen. In geval van een crisisopname gebeurt dit achteraf. Uit de interviews en de bestudeerde dossiers blijkt dat vastpakken en vasthouden en afzondering in principe in het voorlopige perspectiefplan staan. Voor overige maatregelen kan dit verschillen. Na 6 weken vindt de eerste perspectiefplanbespreking plaats. Vervolgens wordt het plan iedere 3 maanden geëvalueerd. Bij deze besprekingen beslist de gedragswetenschapper die aan de groep verbonden is of er maatregelen bij komen en/of af kunnen. Indien nodig wordt het perspectiefplan tussentijds gewijzigd.

Zowel medewerkers als jongeren weten dat maatregelen alleen mogen worden toegepast wanneer ze in het perspectiefplan staan vermeld of in noodsituaties.

Alle pedagogisch medewerkers, maar ook de afdelingshoofden en gedragswetenschappers, hebben de 3-daagse basiscursus Mentaal Fysieke Training doorlopen en krijgen eens per jaar een herhalings training. Ook oefenen de medewerkers wel eens aan het einde van een teamvergadering. Verder ontvangen medewerkers trainingen gericht op het voorkomen van incidenten en wordt elk team getraind in het beter op elkaar ingespeeld raken bij incidenten. Nieuwe medewerkers worden in hun eerste maand boventallig ingeroosterd. Zij worden gekoppeld aan een pedagogisch medewerker-A die hen uitleg geeft over de protocollen in het kwaliteitshandboek van Avenier en over hoe maatregelen moeten worden uitgevoerd. Zolang zij de basiscursus nog niet hebben gehad, voeren de nieuwe medewerkers geen maatregelen uit. Afdelingshoofden en gedragswetenschappers lopen mee wanneer er alarm is. Ze houden zich daarbij zo veel mogelijk afzijdig van de uitvoering van maatregelen maar nemen de regie wanneer de situatie daar om vraagt.

De pedagogisch medewerker bespreekt toegepaste maatregelen standaard na met de betrokkenen en met het team. Bij het teamoverleg zijn naast de pedagogisch medewerkers het afdelingshoofd en de gedragswetenschapper aanwezig. Ook legt de medewerker informatie over incidenten en het toepassen van maatregelen vast in het registratiesysteem BRES. Gedragswetenschappers kijken tijdens iedere dienst naar de geregistreerde incidenten in BRES. In de dagelijkse overdracht binnen het team en bij het (Ankerbreed) ochtendoverleg worden alle incidenten en toegepaste maatregelen in het bijzijn van de gedragswetenschapper en het afdelingshoofd besproken. Wanneer een jongere wordt afgezonderd, spreekt de gedragswetenschapper achteraf met de jongere.

Avenier Anker constateerde bij de evaluatie van incidenten dat de afstemming onderling bij vastpakken en vasthouden niet altijd goed was. Daarom is een nieuwe afspraak dat de pedagogisch medewerker-A van de groep waar het incident zich voordoet, het vastpakken en vasthouden coördineert.

Begeleiding en toezicht

Vanuit hun kantoor hebben pedagogisch medewerkers zicht op alle ruimtes waar de jongeren verblijven. Er is altijd minimaal één pedagogisch medewerker bij de jongeren. Ze zijn zich er van bewust dat zicht op de jongeren van groot belang is voor de veiligheid maar ook voor het gevoel van veiligheid van de jongeren en voor de sfeer.

Pedagogisch medewerkers begeleiden jongeren naar school. De afdelingshoofden en gedragswetenschappers zorgen dat ze tijdens de schoolgang alles zien en zichtbaar zijn. Zij komen ook meerdere keren per dag op de groepen en geven feedback aan medewerkers over de wijze waarop toezicht op de jongeren wordt uitgevoerd.

's Nachts zijn jongeren op hun kamer met de deur op slot. Via een intercom kunnen ze communiceren met de receptie. Op een aantal groepen is er een wakende nachtdienst of een slaapdienst. Avenier onderzoekt of een wakende nachtdienst bij alle groepen ingevoerd kan worden.

Risicotaxatie verlof

Voorafgaand aan een verlofplanning vult de gedragswetenschapper een checklist risicotaxatie in. Bij agressieproblematiek of seksuele problematiek worden ook respectievelijk de Savry en/of de J-SOAP ingevuld door de gedragswetenschapper. De lijsten gaan samen met de verlofaanvraag naar het toetsingsoverleg, dat eens per twee weken plaatsvindt. In dit overleg kijken de hoofden behandeling van de locaties Alexandra, Prisma en Anker naar de motivering, voorwaarden en de risicotaxatie.

Voorafgaand aan de verlofbeweging bespreekt de mentor de risico's met de jongere. Bij twijfel, bijvoorbeeld omdat een jongere niet lekker in zijn vel zit, overlegt de mentor met het afdelingshoofd of het verlof uitgesteld of afgelast moet worden.

Op teamniveau wordt het verlof van de jongeren wekelijks geëvalueerd. Bij wijzigingen of negatieve signalen wordt het verlofplan bijgesteld.

Toegang tot de klachtregeling/vertrouwenspersoon

De reden dat de inspectie de indicator met betrekking tot de toegang tot de klachtregeling/vertrouwenspersoon niet als voldoende beoordeelt is dat de klachtencommissie bij klachten aan het afdelingshoofd vraagt de klacht eerst met de jongere te bespreken. Indien een jongere dit niet wil, neemt de klachtencommissie de klacht alsnog in behandeling.

De inspectie is van oordeel dat deze werkwijze bij de jongeren de indruk kan wekken dat er geen rechtstreekse toegang is tot de klachtencommissie. Dit kan er toe leiden dat jongeren zich belemmerd voelen bij het indienen van de klacht.

De vertrouwenspersoon is bij de instelling goed in positie. De vertrouwenspersoon heeft wekelijks spreekuur op iedere leefgroep. Jongeren maken gebruik van het spreekuur en zijn tevreden over de vertrouwenspersoon.

Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie jeugdzorg in hoeverre de locatie de rechtspositie en de veiligheid van jongeren voldoende heeft geregeld.

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat Avenier, locatie Anker de rechtspositie en de veiligheid van jongeren voldoende heeft geregeld.

De instelling scoort 9 van de 10 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee **voldoende** aan de verwachtingen van de inspectie.

Avenier, locatie Anker komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- Vrijheidsbeperkende maatregelen
- Begeleiding en toezicht
- Risicotaxatie

Aandacht van Avenier, locatie Anker is vooral nodig voor het volgende onderwerp:

- Toegang tot de klachtregeling

Bij iedere ingediende klacht vraagt de klachtencommissie voordat ze de klacht in behandeling neemt aan het afdelingshoofd om met de jongere te praten over de klacht. Dit kan er toe leiden dat jongeren zich belemmerd voelen bij het indienen van de klacht.

Aanbeveling

- Zorg ervoor dat jongeren rechtstreeks toegang hebben tot de klachtencommissie.

Bijlage 1 Beoordelingskader

Heeft de instelling de rechtpositie en de veiligheid van jongeren in de praktijk voldoende geregeld?

<i>Indicator</i>	<i>Operationeel</i>
Vrijheidsbeperkende maatregelen: welke	De medewerkers weten welke maatregelen mogen worden toegepast en handelen overeenkomstig.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: wanneer	Medewerkers weten wanneer de maatregelen mogen worden toegepast en handelen overeenkomstig.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: wie	Medewerkers weten wie de maatregelen mag toepassen en handelen overeenkomstig.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: hoe	Medewerkers weten hoe (volgens welke procedures) zij dienen te handelen bij maatregelen en noodsituaties en handelen overeenkomstig.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: instemming gedragswetenschapper	Medewerkers weten dat de instemming van de gedragswetenschapper nodig is en hoe en in welke vorm deze verkregen moet worden. Zij passen geen maatregelen toe zonder deze instemming.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: maatregelen specifiek per jongere	De gedragswetenschapper zorgt ervoor dat hij steeds betrokken is bij beoordeling en instemming. Medewerkers weten dat ieder behandelplan specifieke maatregelen benoemt. Zij noemen per behandelplan specifieke maatregelen en passen alleen deze maatregelen toe wanneer er maatregelen nodig zijn. Zij informeren de jongeren hierover.
Vrijheidsbeperkende maatregelen: Training en instructie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voorkomen: Medewerkers weten hoe zij moeten werken aan het voorkómen van incidenten en handelen daarnaar 2. Toepassen: Medewerkers zijn getraind en geïnstrueerd in het toepassen van maatregelen. 3. Nazorg: Medewerkers weten dat en welke nazorg zij bij incidenten moeten geven en handelen daarnaar.
Begeleiding en toezicht: inhoud en wanneer	Medewerkers weten wat begeleiding en toezicht inhoudt en wanneer er begeleiding en toezicht is en handelen daarnaar.
Risicotaxatie	Medewerkers taxeren de risico's rond verlov en buitenactiviteiten. Zij doen dat structureel met behulp van een instrument.
Toegang tot klachtregeling/ vertrouwenspersoon	Medewerkers weten dat en hoe jongeren rechtstreeks toegang hebben tot de klachtencommissie en de vertrouwenspersoon, informeren de jongeren hierover zo nodig en stellen hen hiertoe in staat.